

Informatiefolder

VOORZORG EN ONTWIKKELINGEN

WAT IS VOORZORG?

VoorZorg is een preventief, intensief verpleegkundig huisbezoeken programma voor gezinnen in een zeer kwetsbare situatie. Het is theoretisch onderbouwd, gericht op negen ontwikkelvelden en beslaat 40-60 huisbezoeken door specifiek opgeleide jeugdverpleegkundigen van vroeg in de zwangerschap tot het kind 2 jaar is. Dit is de korte samenvatting, voor uitgebreidere informatie, zie de [website VoorZorg van het NCJ](#) met algemene informatie, de [factsheet VoorZorg](#), het [kosten-baten model van VoorZorg](#) en de [infographic Stevig Ouderschap en VoorZorg](#).

Wat wordt verstaan onder een zeer kwetsbare situatie?

Onder een gezin in een zeer kwetsbare situatie wordt verstaan: een gezin waarbij een cumulatie van maatschappelijke en psychosociale risicofactoren gesignaleerd wordt en bij wie de beschermende factoren in relatie tot de zelfredzaamheid ontoereikend zijn; zie hiervoor ook de [Handreiking Prenataal Huisbezoek door de JGZ \(H3\)](#). Hierdoor worden de zwangerschap, het ouderschap, de opvoeding en de ontwikkelingskansen van een kind negatief beïnvloed.

Effectiviteit bewezen in onderzoek

Bij het onderzoek naar de effectiviteit is gestart met gezinnen in een zeer kwetsbare situatie, waarbij de zwangere jong is (< 26 jaar), het een eerste zwangerschap betreft, welke minder dan 28 weken gevorderd is en deelname is op vrijwillige basis. Bij deze doelgroep, met deze restricties, is VoorZorg bewezen effectief ten aanzien van kindermishandeling, huiselijk geweld en gezondheidsvaardigheden.

VoorZorg

ondersteuning bij zwangerschap
en ontwikkeling

ncj

WAT ALS EEN ZWANGERE ONDER DE DOELGROEP, MAAR BUITEN DE BEGRENZENDE CRITERIA VAN HET ONDERZOEK VALT?

Om tegemoet te komen aan de vragen in het veld maken de ontwikkelaars aanvullingen op het reguliere VoorZorgprogramma. Het effectiviteitsonderzoek van de werkwijze VoorZorg met aanvullende modules wordt uitgevoerd door het Verwey-Jonker Instituut.

Zeer kwetsbare situatie, en ouder dan 25 jaar?

Bij deze vrouwen kan het VoorZorg traject zonder aanvullende modules aangeboden worden. VoorZorg wordt altijd op maat uitgevoerd; de leeftijd van de zwangere vraagt geen verdere aanpassingen.

Zeer kwetsbare situatie, maar heeft al één of meerdere kinderen, en ernstige opvoedproblemen hiermee? VoorZorg 2

In een dergelijke situatie heeft de moeder al (ontoereikende) opvoedmethodieken aangeleerd en negatieve opvoedervaringen. Daarom zijn er aanvullende modules in VoorZorg gemaakt en worden VoorZorgverpleegkundigen hierop getraind door het NCJ. Dit betreft de omgang met de eerdere kinderen en het ondersteunen van veranderingen in het ouderschap en de bij de eerdere kinderen toegepaste opvoedvaardigheden.

In mei 2020 zijn het NCJ (voor de inhoudelijke aanpassingen) en het Verwey Jonker Instituut (voor onderzoek naar de impact en effecten) gestart met de ontwikkelingen en onderzoek van het aangepaste **VoorZorg 2** programma; dat wil zeggen reguliere VoorZorg met aanvullende modules. Dit is mogelijk met financiering vanuit ZonMW. De looptijd is tot mei 2024.

Zeer kwetsbare situatie, maar de zwangere is bij de start meer dan 28 weken zwanger? Voorzorg Late Start

In de situatie van zwangeren in een zeer kwetsbare situatie, die meer dan 28 weken zwanger zijn van hun eerste kind, is het heel moeilijk om prenatale schade te voorkomen en om tijdig een goede vertrouwensrelatie op te bouwen. Deze situatie vraagt vooral een indikking van de huisbezoeken en een prioriteitenoverzicht, daar waar VoorZorg juist steunt op rust en tijd om het op te bouwen. De modules voor **VoorZorg Late Start** zijn hierop gemaakt, en ook aangepast aan de duur van de zwangerschap bij aanmelding. De inhoudelijke ontwikkeling en het onderzoek naar effectiviteit is per maart 2021 gestart, met financiering vanuit ZonMW. Voorzorg Late Start kan worden ingezet tot 6 weken na de geboorte.

WAT ALS....

Wat als een zwangere in een zeer kwetsbare situatie èn al één of meerdere kinderen en ernstige opvoedproblemen heeft èn bij aanmelding meer dan 28 weken zwanger is?

In deze situaties kan een VoorZorgverpleegkundige na de intake contact opnemen met VoorZorg Consult en daar de vraag voorleggen. Samen wordt gekeken naar de mogelijkheden, maar een dergelijke cliënt neemt niet deel aan het onderzoek. Uiteraard kan de VoorZorgverpleegkundige als er toch voor VoorZorg gekozen wordt, wel gebruik maken van de materialen en kennis uit VoorZorg 2 en VoorZorg Late Start.

Wat als een zwangere niet op vrijwillige basis deel wil nemen aan VoorZorg?

Bij ondersteuning van VoorZorg is het uitgangspunt dat veranderingen ontstaan vanuit de motivatie van de cliënt zelf. Vrijwillige deelname aan VoorZorg (en daarmee ook de motivatie) staat onder druk door een gedwongen kader of een gevoel van gedwongen kader. Een dergelijke situatie worden na de intake voorgelegd aan VoorZorg Consult en in samenspraak met de VoorZorgverpleegkundige wordt gekeken naar een advies op maat. Dit kan ook VoorZorg zijn, als er bij de verpleegkundige een gevoel bestaat de motivatie bij de cliënt kan groeien. Indien er gestart wordt met VoorZorg worden er duidelijke evaluatiemomenten afgesproken om motivatie en voortgang te peilen. VoorZorg kan niet worden ingezet om de veiligheid in het gezin te controleren en evalueren! Daarvoor moet een daarvoor aangewezen instantie in het gezin betrokken blijven.

Wat als de baby al geboren is en meer dan 6 weken oud?

Uiteraard kunnen in deze situaties ook huisbezoeken aangeboden worden, maar er is geen sprake van VoorZorg zoals het bedoeld is. Op dit moment is er ook weinig vraag vanuit het veld, maar mocht dit naar voren komen, dan is dit geen Voorzorg zoals het programma bedoeld is. De VoorZorgverpleegkundige kan zo nodig adviseren welke mogelijkheden er lokaal zijn.

Wat als een gezin na afsluiting van VoorZorg nog ondersteuningsbehoefte heeft?

Voor gezinnen in deze situatie is **VoorZorg Verder** ontwikkeld, waarbij de ondersteuning door de eigen VoorZorgverpleegkundige verlengd kan worden tot het kind ruim de basisschoolleeftijd heeft bereikt. De eerste evaluaties zijn positief, maar er is nog veel aanpassing nodig, onder andere over de vorm en aantallen van de huisbezoeken en tot welke kinderleeftijd VoorZorg Verder gegeven kan worden.

Kosten

De kosten van VoorZorg met deze ontwikkelde VoorZorg modules zijn conform de prijzen voor de reguliere VoorZorg.

Mocht deze vraag zich voordoen, dan kan de VoorZorgverpleegkundige dit voorleggen aan het team van VoorZorg via voorzorg@ncj.nl

SCHEMATISCHE SAMENVATTING VOORZORG ONTWIKKELINGEN

VoorZorg specifiek				
	Bewezen effectief	Casussen uit het veld	Acties	Mogelijkheden 2022
VoorZorg bij zwangere in een zeer kwetsbare situatie	< 25 jaar, eerste kind, < 28 weken zwanger, vrijwillige keus			
		> 25 jaar, eerste kind, < 28 weken zwanger, vrijwillig		leeftijdscriterium losgelaten-> VoorZorg
		tweede (of>) kind, opvoedproblemen, < 28 weken zwanger, vrijwillig	Als VZ vp nog niet getraind is: via VZ Consult	VoorZorg 2: ontwikkeling en onderzoek
		eerste kind, > 28 weken zwanger, vrijwillig	Als VZ vp nog niet getraind is: via VZ Consult	VoorZorg Late Start: ontwikkeling en onderzoek
		tweede (of>) kind, opvoedproblemen, > 28 weken zwanger, vrijwillig	VZ Consult: mogelijkheid pretest VZ (LS+2)	resultaten en aanpassingen VZ 2 en VZ LS afwachten
		gedwongen kader	VZ Consult: advies op maat	